

In Zweden halen de zwartbonten getalsmatig de Zweedse roodbonten in. In het buitenland groeit juist de belangstelling voor met name kruisingen tussen Scandinavisch rood en zwartbonte Holsteins dankzij goede cijfers voor gezondheid en vruchtbaarheid.

Vredig ligt een koppel donkerrode koeien in het lange, stengelige gras. Een vertrouwd beeld in Zweden, maar steeds vaker duiken in plaats van Zweedse roden zwartbonte Holsteins op in het Zweedse landschap. Van oudsher nemen de Zweedse roodbonten een dominante positie in hun eigen land in. In 1960 bijvoorbeeld telt de populatie Zweedse rood-

bonten in de melkcontrole ruim 190.000 dieren, drie keer zoveel als het aantal zwartbonten in Zweden. Twintig jaar later, in 1980, is de situatie al behoorlijk veranderd. Op dat moment bedraagt het aantal zwartbonten de helft van de Zweedse roodbonten. En nu? De statistieken van Svensk Mjölkspreken boekdelen. In 2002 namen voor het eerst meer zwartbonten

Mats Eriksson: 'Zelfredzaamheid Zweedse roodbonten hoog'

(ruim 168.000) deel aan de melkcontrole dan Zweedse roodbonten (bijna 167.000). Mats Eriksson, de energieke voorzitter van de Zweedse roodbonten, ziet de daling van het ras met lede ogen aan. 'Het aantal Holsteins groeit elk jaar met één procent, het aantal Zweedse roodbonten daalt jaarlijks met hetzelfde percentage.' Uit de prestaties van de Zweedse roodbonten lijkt de daling nauwelijks te verklaren. Weliswaar ligt de melkproductie iets lager, maar dankzij de hogere gehalten van de Zweedse roodbonten is het verschil in kilogrammen vet en eiwit minder dan 20 kg. In 2002 produceerden de Zweedse roodbonten 8427 kg melk met 4,27% en 3,43% eiwit (649 kg vet en eiwit). De zwartbonten kwamen tot een gemiddelde van 9234 kg melk met 3,94% vet en 3,28% eiwit (667 kg vet en eiwit). Wat betreft de gezondheidskenmerken hebben de Zweedse roodbonten zelfs een voorsprong op de zwartbonten. 'Ze hebben een lager celgetal en een betere vruchtbaarheid. Bovendien is de zelfredzaamheid van de Zweedse roodbonten hoog', stelt Eriksson, die ook een minder sterk punt van de Zweedse roodbonten aangeeft: de uier. 'De zwartbonten scoren op uiergebied beter. De komende jaren moeten we in de fokkerij meer nadruk op de uier leggen.' Dat de roodbonten minder ontwikkeld zijn, ervaart Eriksson niet als een probleem. 'Vroeger wilden we wel graag grotere koeien, maar onderzoek heeft aangetoond dat grote koeien niet per se beter functioneren dan kleine koeien.'

De daling van het aantal Zweedse roodbonten lijkt daarmee vooral een kwestie

Britse veehouder Park kruist zwartbonten met Zweedse roodbonten

Richard Park: 'Zweedse roodbonten zijn actiever'

Zestig procent van de 110-koppige nu nog overwegend zwartbonte melkveestapel van Richard Park in het Britse plaatsje Sizergth krijgt een Zweedse roodbonte fokstier als partner. 'We zijn in 2000 biologisch gaan boeren. Het Holsteinras is een prima ras om veel melk te produceren, maar een biologische bedrijfsvoering vraagt om een ander type koe omdat de vruchtbaarheid en gezondheid anders in gevaar komen', verduidelijkt Park zijn huidige inseminatiekeus.

'Het selectiebeleid in Zweden op koegezondheid stond me erg aan. Bovendien ontdekte ik dat de Zweedse roodbonte ontstaan is uit de combinatie Ayrshire en Shorthorn. Shorthorn

is een ras dat van origine in dit deel van Groot-Britannië liep en het is aardig om de bezoekers van onze boerderijwinkel het oorspronkelijke ras te kunnen tonen.' Het bedrijf van Park ligt aan de hoofdroute van het Britse natuurgebied Lake District. Dankzij een eigen afrit van de snelweg trok de professioneel opgezette boerderijwinkel vorig jaar 130.000 bezoekers. 'We melken inmiddels de eerste kruisingvaarzen van de stieren B Jurist en Back Gard', vertelt Park. 'Laatst berekende ik dat deze vaarzen gemiddeld 0,4 kg melk per dag minder geven dan de Holsteins, maar de gehalten zijn zeker zo goed.' Op een jaarproductie van 8800 kg melk valt de productiedaling Park mee. 'Over vruchtbaarheid en gezondheid kan ik nog niets zinnig zeggen. Wel vertonen de vaarzen meer actiefgedrag en dat is, wanneer we straks met een automatisch melksysteem gaan melken, alleen maar gunstig. De uiers lijken kwalitatief minder mooi dan die van de Holsteins, maar ik verwacht geen problemen bij de robot. Met de combinatie Zweedse roodbonten en een melkrobot zijn we een echt uniek bedrijf. Ik hoop dat we dan nog meer bezoekers kunnen trekken.'

Populariteit Zweedse roodbonten taant in eigen land en groeit in buitenland

Werken aan imago

van een gebrek aan imago. Eriksson: 'Economisch scoren de rassen bijna identiek, maar de zwartbonten hebben meer promotiemateriaal dan de Zweedse roodbonten.'

Samenwerking met andere landen

Op zijn eigen bedrijf in Uppsala melkt Eriksson met Zweedse roodbonten jaarlijks een quotum vol van 811.000 kg. Vóór de omschakeling naar biologische landbouw produceerden zijn koeien gemiddeld 10.500 kg, nu ligt het productiegemiddelde nog altijd op 9900 kg met 4,3% vet en 3,5% eiwit. 'Een productie van 10.000 kg liter met Zweedse roodbonten op een biologisch bedrijf moet haalbaar zijn', klinkt Eriksson strijdvaardig. Uit zijn veestapel vertrokken meerdere stieren naar de KI. De Zweedse stier Svista is daar een voorbeeld van; zeker voor productie hoort hij bij de top van de Zweedse roodbonten.

Eriksson wil graag voorkomen dat de aantallen van 'zijn' ras nog verder teruglopen. 'We hebben de 160.000 koeien in de melkcontrole hard nodig om een fatsoenlijk fokprogramma in de benen te

kenmerk	Holstein	Normandisch x Holstein	Montbéliarde x Holstein	Scandinavisch rood x Holstein
koeien	294	171	194	120
kg melk	31,8	28,6	31,0	33,3
kg vet	1,10	1,01	1,10	1,17
kg eiwit	0,94	0,89	0,95	1,01
kg vet en eiwit	2,03	1,90	2,05	2,18
celgetal	55.000	66.000	63.000	46.200
% dood geboren	12	8	3	5
score geboorteverloop	1,59	1,44	1,26	1,19

Tabel 1 – Resultaten Amerikaanse kruisingsproef voor productie (na 150 lactatiedagen) en gezondheidskenmerken (bron: University of Minnesota)

houden.' De voorzitter van de Zweedse roodbonten zoekt daarom naar samenwerkingsvormen met andere Scandinavische landen als Finland en Noorwegen. 'Dan praten we over een populatie Scandinavische roodbonten van 600.000 stuks. Dat biedt perspectief.'

Ook de open competitie tussen zwartbonten en Zweedse roodbonten op het in 2003 geopende nucleusbureau Viken moet bijdragen aan een grotere populariteit van de Scandinavische rode koeien. 'Als ze het daar goed doen vormt dat

mooie reclame.' Voorlopig doen de als donor geselecteerde Zweedse roodbonten weinig onder voor de zwartbonten. In februari noteerden de twintig roodbontdonoren een gemiddelde productie van 31,3 kg melk met 4,2% vet en 3,8% eiwit, terwijl de twintig beste zwartbonten gemiddeld 32,6 kg met 3,9% vet en 3,4% eiwit produceerden.

Californische kruisingsproef

Internationaal groeit de belangstelling voor Zweedse roodbonten wel, stelt Mats Eriksson. In 2003 zijn ongeveer 100.000 doses van Zweedse roodbontstieren geëxporteerd, waarbij Amerika en Italië de belangrijkste afnemers zijn. In Californië gebruiken onderzoekers van de Universiteit van Minnesota dit ras onder meer in een kruisingsproef met zwartbonte Holsteins. De dieren uit de kruising tussen Scandinavisch roodbont – zowel Noors als Zweeds rood – en zwartbont presteren boven verwachting (zie tabel 1). Ze produceren over de eerste 150 dagen zeven procent meer kilo's vet en eiwit dan de zuivere zwartbonten, scoren beter voor celgetal en het percentage doodgeboren kalveren is minder dan de helft van het percentage bij de zwartbonten. Eriksson constateert het met tevredenheid. 'Zulke resultaten zijn belangrijk voor ons ras. Als de Zweedse veehouders die groeiende internationale interesse bemerken en we erin slagen de uiers nog iets te verbeteren, is de toekomst van de Zweedse roodbonte verzekerd.'

Inge van Drie
Jaap van der Knaap

Scandinavische roden in jaren tachtig in trek in Nederland

K. Schie: in Nederland goed voor ruim 8000 eerste inseminaties

Echt goed kwam het nooit van de grond, maar ook Nederlandse veehouders hebben in het verleden Scandinavische roodbonten gebruikt. De Noorse roodbontstier K. Schie – ingezet door Land van Cuijk – genoot voornamelijk halverwege de jaren tachtig populariteit. Van hem registreerde NRS ruim 8000 eerste inseminaties, 2500 meer dan van zijn zoon Nico Schie. In 1989 beproefden de toenmalige KI's Zuid en Oost vijf Zweedse roodbonte stieren. Henk Verheij, foktechnisch medewerker bij CR Delta VRV, kan zich de nakomelingen daarvan nog herinneren. 'De cijfers waren niet verkeerd. Zeker voor productie waren het verdienstelijke koeien.' Voor exterieur pasten ze minder goed, vindt Verheij. 'We zaten op dat moment midden in de over-

gang van MRIJ naar Red Holstein. We waren vooral op dubbeldoel georiënteerd. De Zweedse roodbonten waren van frame wat lichter, scherper en kleiner, tussen Jersey en roodbont in. We kwamen tot de conclusie dat we liever van de top van zwartbont/RHF gebruik wilden maken om roodbont op een hoger plan te brengen. Ook de kleuraftekening van de Zweedse roodbonten vonden nogal wat veehouders bezwaarlijk.' Bovendien waren cijfers over gezondheidskenmerken nog nauwelijks beschikbaar en was het stierenaanbod roodbont uit Nederland, Duitsland en Vlaanderen op dat moment groeiende. 'De behoefte aan een ander ras was daardoor minder groot.'

Of de Scandinavische roodbonten nu nog kans maken bij Nederlandse veehouders, betwijfelt Verheij. 'Voor productie zullen ze goed kunnen concurreren met Holsteins en voor de gezondheidskenmerken hebben ze zeker een voor-sprong. Maar ik vraag me af of we in Nederland het exterieur goed genoeg vinden. De Scandinavische roden hebben een functioneel exterieur dat de productie ondersteunt. Nederlandse veehouders hechten meer aan een robuuste roodbonte koe met een herkenbare kleuraftekening.'

